

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження **Горбатюк Олені Леонідівні** ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, на підставі прилюдного захисту дисертації **«Формування соціально-комунікативної компетентності молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку»**.

«14» листопада 2024 року.

Горбатюк Олена Леонідівна, 1993 року народження, громадянка України. Освіта вища: у 2017 році закінчила Державний заклад «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського», за спеціальністю: Корекційна освіта.

У листопаді 2024 року закінчила аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Дисертацію виконано у відділі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник: Прохоренко Леся Іванівна, доктор психологічних наук, професор, директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Здобувачка має 13 наукових праць: 6 статей у наукових фахових виданнях України, зокрема 1 стаття у періодичному науковому виданні, що індексується у Scopus та Web of Science, 6 статей та тез апробаційного характеру.

1. Горбатюк, О. Л. (2022). Typology of competence characteristics of pupils with intellectual disabilities. *Amazonia Investiga*, 11(55), 172-181. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.55.07.1> Scopus/Web of Science

2. Горбатюк, О. Л. (2021). Педагогічні підходи в корекції рухових порушень дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, 40, 31-36. DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2020.40.05

3. Горбатюк, О. Л. (2023). Соціально-перцептивний компонент як складова соціально-комунікативної компетентності молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку. *Перспективи та інновації науки*, 8(26), 78-91. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-8\(26\)-78-90](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-8(26)-78-90)

4. Горбатюк, О. Л. (2024). Експериментальне вивчення соціально-перцептивного компоненту соціально-комунікативної компетентності молодших

школярів з порушеннями інтелектуального розвитку. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 24, 62-77. <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i24>

5. Горбатюк, О. Л. (2024). Проблема комунікативного розвитку молодших школярів з порушеннями інтелекту. *Перспективи та інновації науки*, 8(42), 108-119. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-8\(42\)-108-119](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-8(42)-108-119)

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Омельченко Ірина Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна без зауважень.

Чеботарьова Олена Валентинівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У дисертаційній роботі представлено методику формування соціально-комунікативної компетентності учнів з порушеннями інтелектуального розвитку засобами фізичної культури. Визначено критерії формування соціально-комунікативної компетентності школярів з порушення інтелектуального розвитку, до яких віднесено: розуміння емоційного стану іншого однокласника чи дорослого; вміння отримувати та передавати отриману інформацію, слухати іншого; вміння вести простий діалог, доводити власну думку; активність у колективних заняттях; вміння вирішити конфліктну ситуацію тощо. Однак, потребує пояснення, як фізична культура впливає на різні елементи соціально-комунікативної компетентності (соціальні, комунікативні навички).

2. В дисертації йдеться про розроблену авторську програму з фізичної культури для молодших школярів з порушеннями інтелекту, яка містить базовий і варіативні компоненти. Потребують уточнення методи або підходи, які використовувалися для адаптації фізичної культури для учнів з різними ступенями порушень інтелекту.

3. На нашу думку, слід пояснити, як оцінюються автором результати власного дослідження у порівнянні з результатами досліджень інших вчених у цій галузі.

Проте, зазначені зауваження та рекомендації ні в якому разі не применшують наукову цінність отриманих результатів дослідження, а лише вказують на його оригінальність, широту та можливі перспективи.

Ярмола Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, заступник директора з наукової роботи, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У процесі аналізу досліджуваного питання, на нашу думку, варто було б описати об'єктивну ситуацію сучасного стану формування соціально-комунікативної компетентності молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку, і з якими саме труднощами стикаються вчителі у закладах освіти.

2. У представленому дослідженні дисертантка, описує розробки вітчизняних авторів щодо проблем розвитку формування соціально-комунікативної компетентності молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку, але хотілось би побачити й аналіз досвіду зарубіжних вчених стосовно досліджуваного феномену.

3. У додатках до дисертаційної роботи можна було б представити приклади занять, які проводилися дисертанткою в межах розробленої програми, що значно посилює зміст представленого матеріалу.

Однак, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку даного дослідження, що має вагому новизну, теоретичну та практичну значущість.

Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. При дослідженні соціально-комунікативної компетентності детально розроблено і реалізовано в експериментальній роботі соціально-перцептивний, комунікативний, інтерактивний та моторно-руховий компоненти означеної компетентності, водночас не прийнято до уваги рефлексивний компонент, який є важливим підґрунтям комунікативної взаємодії та формування моделей соціально-прийнятної поведінки. Потребує пояснення така точка зору.

2. Вважаємо, було б за доцільне розгорнутіше описати практичний блок щодо формування моторно-рухового компоненту соціально-комунікативної компетентності, представлений у змістовій складовій дослідження, що дало б змогу проаналізувати тенденції моделювання рефлексивних форм поведінки засобами спеціально організованої моторно-рухової активності та можливості застосування практичних навичок у повсякденних ситуаціях комунікативної взаємодії в мікросоціумі, що б розширило практичну значущість проведеного дослідження.

3. Чи можна стверджувати, що фізична культура є універсальним засобом формування соціально-комунікативної компетентності, або вона має поєднуватися з іншими методами? Які аспекти фізичної культури Ви вважаєте найбільш сприятливими для розвитку соціально-комунікативних навичок у молодших школярів з порушеннями інтелекту?

Водночас, висловлені зауваження та побажання є дискусійними і не заперечують загальної високої оцінки науково-фахового рівня дисертації, що кваліфікується нами як ґрунтовне та цілісне експериментальне дослідження

формування соціально-комунікативної компетентності молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку.

Косенко Юрій Миколайович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У теоретичній частині дослідження досить розлого описано особливості соціально-комунікативної компетентності молодших школярів із порушеннями інтелекту, а саме: невміння вербалізувати емоційне ставлення до іншої дитини та до себе; орієнтація на перцептивно доступні зовнішні ознаки ; низький рівень експресивного мовлення; недостатньо розвинену соціальну позицію; існування різних комунікативних бар'єрів тощо. Втім, було б доцільно більш детально розкрити критерії ефективності формування соціально-комунікативної компетентності для з'ясування особливостей соціально-комунікативної компетентності в молодших школярів із порушеннями інтелекту.

2. У дослідженні досить детально описано фактори, які впливають на формування соціально-комунікативної компетентності: 1 фактор – емоційне самопізнання в часовому вимірі самоставлення; 2-й - експресивне мовлення; 3- й - рефлексивно-адаптивні здібності. Водночас, у дисертаційній роботі менше уваги присвячено соціальним і культурним факторам, які впливають на формування соціально-комунікативної компетентності в учнів із порушеннями інтелекту.

3. Дисертація, безумовно, лише б виграла, якби у авторській програмі з фізичної культури для молодших школярів з порушеннями інтелекту, яка містить базовий і варіативні компоненти, було б розміщено рекомендації для вчителів з фізичної культури або інших фахівців, які працюють з учнями з порушеннями інтелекту. Чи плануєте Ви розроблення навчально-практичних матеріалів за результатами вашого дослідження? Обґрунтуйте, як означені фактори можуть впливати на формування соціально-комунікативної компетентності.

Звертаємо увагу, що наведені міркування не впливають на високу оцінку дисертації Горбатюк Олени Леонідівни «Формування соціально-комунікативної компетентності молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку», не знижують її наукової та практичної цінності. Висловлені побажання є дискусійними та спрямовані на привернення уваги дисертантки до ще не досліджених аспектів наукової проблеми.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради;

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

**СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН
УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:**

1. Дисертація **Горбатюк Олени Леонідівни** на тему: «**Формування соціально-комунікативної компетентності молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку**», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами внесеними згідно постанови КМУ №341 від 21.03.2022 р., №502 від 19.05.2023 р., №507 від 03.05. 2024 р.), та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

2. Присудити **Горбатюк Олені Леонідівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує **Горбатюк Олені Леонідівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор психологічних наук, професор

Олена ОМЕЛЬЧЕНКО